

2. Függelék

A Ramsari Egyezmény Nyilatkozata létrejöttének 25. évfordulójára

**(elfogadták a Szerződő Felek 6. Konferenciáján, az ausztráliai Brisbane-ben,
1996. március 19-27. között)**

1. A vizes területek egyezményét 1971. február 2-án, az iráni Ramsar városában, a Kaszpi-tenger partjánál fogadták el. Huszonöt évvel később, az ausztrál Brisbane-ben, a szerződő országok 6. konferenciájának résztvevői – 121 nemzetet, kormányközi intézményeket és nagyszámú nemzetközi valamint nemzeti nem kormányzati szervezetet képviselve – megragadják az alkalmat, hogy áttekintsék a konvenció eredményeit a vizes területek védelme és a fenntartható hasznosítás terén és hogy előre tekintsenek az egyezmény jövőjét illetően.
2. Az elmúlt negyedszázad alatt:
 - a) A vizes területek értékei iránt jelentősen megnövekedett a figyelem a kormányok, nem kormányzati szervezetek, a privát szektor és a széles közvélemény körében, melyek igen nagy termelékenységük és természetes funkcióikon keresztül rendkívül fontos termékeket, szolgáltatásokat nyújtanak a humán népesség számára és gazdag biológiai sokféleséget tartanak fenn.
 - b) Az egyezmény féltve őrzött koncepcióját, a bölcs hasznosítás elvét, megfelelően kidolgozva jelenleg a „fenntartható használat” elv szinonimájának tekintik. Rengeteg kormány kezdett el kidolgozni, kifejleszteni nemzeti vizes terület politikát, bölcs hasznosítás irányelveket, és/vagy a vizes területekkel kapcsolatos ügyeket egyre inkább bevonva a területfejlesztési tervekbe. A 25. évfordulós konferencia megbeszélésein körvonalazódtak azok a biztató jelek, melyek különböző országok által megkezdett folyamatokról szólnak, a különféle régiókban, a gazdasági fejlődés más és más fokán.
 - c) Az egyezményt aláíró országok több mint 800 vizes területet jelöltek a Ramsari Jegyzékre, melyek több mint fél millió négyzetkilométeres területet ölelnek fel. Továbbá az egyezmény igen jelentős formáját alakította ki a technikai tevékenységnek, mellyel a szerződő országok a területükön lévő ramsari területek és egyéb vizes területek ökológiai jellegét tartják fenn.
 - d) Nagyon sok jó példa van országok közötti együttműködésre megosztott vizes területek, fajok esetén, ide értve a ramsari területek csereprogramot is. A Ramsari Kis Összegű Alap tovább segítette a nemzetközi együttműködés fejlődését az egyezményen keresztül a vizes területek védelméért és fenntartható használatukért.
3. A brisbane-i konferencia résztvevői tudatában vannak a ténynek, hogy nagy szükség van a vizes területek funkcióinak, értékeinek és kezelési folyamatainak megértésére és az ezzel kapcsolatos tapasztalatcserére, ezáltal javasolják, hogy kidolgozott programokkal fejlesszék oktatási, továbbképzési, tapasztalatcserélési lehetőségeket, hogy elősegítsék a vizes területek védelmének és bölcs hasznosításának végrehajtását.

4. E konferencia kiemeli az egyezmény aláírásának 25. évfordulóját elfogadva – első ízben – a stratégiai tervet a 1997–2002 közötti időszakra. A terv hajtóerőt jelent a Ramsari Egyezmény gyakorlati munkájában és megcélozza a már meglévő folyamatok még jobb végrehajtását. A terv számos kulcsfontosságú témát határoz meg az egyezmény számára, mellyel a 21. század kihívásaira készülhet fel. Ezek a témák, melyek a konvenció erőfeszítésének előterébe kerültek magukba foglalják:
 - a) valamennyi ramsari terület megfelelő kezelésének szükségességét, és ahol szükséges, rekonstrukciós folyamatok indítását a Kezelési Támogatási Folyamat részeként,
 - b) természetvédelmi (megőrzési) és fenntartható használat koncepció oktatási programokba építésének szükségességét, és a vizes területek funkcióinak és értékeinek minél jobb megismertetését világviszonylatban és minden szinten,
 - c) kormányzatok, nem kormányzati szervezetek, helyi közösségek és a privát szektor kapacitásának erősítése a vizes területek megőrzésére és fenntartható használatuk elérésére,
 - d) a fenntartható használat teljes mértékű beépítése a tervezési és döntéshozó folyamatokba, kihangsúlyozva a helyi közösségek részvételét, a külső érdekeltek bevonását, felismerve azt, hogy a vizes területek fenntartható- és sok szektor számára alkalmas fejlődést jelentenek,
 - e) további vizes területek jelölésének fontosságát, melyek kielégítik a kritériumokat, különösen a nem megfelelően képviselt vizes területek esetében (tőzegek, korallzátonyok, mangrove mocsarak, és sekélytengeri vidékek),
 - f) a nemzetközi együttműködés fejlesztésének szükségességét, más egyezményekkel és intézményekkel (kormányzati és nem kormányzati oldal is) való kapcsolat erősítését, szakértők és szaktanácsadás csere támogatását, hálózatok kiépítését, vándorlási útvonalak védelmét, védelmi stratégiák és helyi védelmi programok végrehajtását.
 - g) a konvenció serkentő szerepének elősegítését, hogy pénzügyi alap álljon rendelkezésre a fejlődő országok és az átmenti gazdaságú országok vizes területekkel kapcsolatos munkájára.
 - h) a világ nemzeteinek bevonását az egyezmény feladatainak eléréséhez.
5. A 25. évforduló a megfelelő időpont az egyezménynek, hogy ambiciózus legyen és áttekintsen, vajon tényleg fontos szerepet játszik-e a nagy környezeti problémák intézésében, mellyel jelenleg és a jövőben szembesülünk. A növekedő népesség víz- valamint egyéb forrásigényeit kielégíteni és egyúttal a vizes területek biológiai sokféleségét megtartani az egyik legnagyobb kihívása lesz a döntéshozóknak és a tervezőknek az elkövetkező 25 évre és azt követően. A vizes területeket érintő döntések hatnak azok forrásaira, beleértve a vízvagyon minőségét és elérhetőségét is. A vizes területek egyezményének lesz a feladata, hogy a

döntésekben számításba vegyék a vizes területek funkcióit és értékeit, gazdag biológiai sokféleségüket és termékenységüket abból a célból, hogy a vizes területekkel szemben támasztott igények környezetileg fenntartható módon alakuljanak.

6. A múlt tapasztalatait kell felhasználnunk, hogy a jövőre nézve hatékony pályát határozzunk meg az egyezmény számára. A 25. évforduló és a jövő évfordulói jó alkalmat adnak a múlt áttekintésére, a jelen értékelésére és a jövőbe tekintésre. A vizes területek megőrzését, kezelését, és a rekonstrukciós munkák sikerét figyelemmel kell követni, monitorizálni és rendszeres időközönként értékelni kell.
7. Az egyezménynek fokoznia kell a figyelemfelkeltést a tengeri és partvidéki vizes területek irányába, melyek a meglehetősen széles ramsari vizes terület-meghatározásba beletartoznak. Tekintettel az emberi tevékenység tengeri és partvidéki zónát pusztító hatására, az egyezménynek fokozottan fel kell hívnia a figyelmet ezekre az területekre, a korallzátonyokra, mangrove mocsarakra és sekélytengeri területekre, melyek mindeddig nem megfelelően voltak képviselve az egyezmény munkájában.
8. A vizes területek egyezménye készen áll megerősíteni együttműködését más, vizes területek védelmében, fenntartható használatukban érdekelt szervezetekkel, hogy „vizes területek védelme folyamat” alakuljon ki, melyet széles körű együttműködés hajt. Ezek a testületek alapvetően az Egyezmény a biológiai sokféleségről, a Keretegyezmény az éghajlatváltozásról, az Egyezmény a vándorló fajok Védelméről és más, környezetvédelemmel kapcsolatos megállapodások. Ide tartoznak az egyezmény felé már aktív kapcsolattal rendelkező NGO-k is, a Birdlife International, az IUCN-Világ Természetvédelmi Unió, a Wetlands International, a WWF valamint más együttműködő NGO-k és hálózatok világszerte. Az együttműködésnek mind a politika, mind a terepi oldalról érvényesülnie kell, regionálisan, nemzeti, és nemzetközi szinteken, hogy a rendelkezésre álló források racionális és hatékony használatát elérjük.
9. Az egyezménynek tovább kell munkálkodnia a társadalomban, hogy a további vizes terület pusztulást megakadályozza, a bölcs hasznosítást elérje abból a célból, hogy – szükség esetén – fenntartsa, rekonstruálja, vagy gazdagítsa a vizes területek funkcióit és biológiai sokféleségüket.

3. Függelék

**A Ramsari Egyezmény Szerződő Feleinek Konferenciája
által elfogadott határozatok és ajánlások**

**1. Konferenciája a szerződő országoknak (Cagliari, Olaszország,
1980 november)**

1.1. Ajánlás	Új tagországok toborzása az egyezménybe
1.2. Ajánlás	A fejlődő országok egyezményhez való hozzájárulásának támogatása
1.3. Ajánlás	A Nemzetközi jelentőségű vizes területek jegyzékén szereplő területek számának növelése
1.4. Ajánlás	Irányelvek fejlesztése a Nemzetközi jelentőségű vizes területek jegyzékére jelölendő területek szelekciójához
1.5. Ajánlás	Nemzeti vizes terület leltárok
1.6. Ajánlás	Vizes területek értékeinek felmérése a tervezési folyamat részeként
1.7. Ajánlás	Hivatalos dokumentum előkészítése az egyezmény módosításának folyamatára
1.8. Ajánlás	Az egyezmény módosításának előkészítése tekintettel az egyezmény hatékonyságának megnövelésére
1.9. Ajánlás	Az 1.7 pont által előterjesztett Ajánlás életbelépését követően a szerződő országok konferenciájának összehívása
1.10. Ajánlás	A Ramsari Egyezménynek állandó titkárság létesítése
1.11. Ajánlás	Köszönetnyilvánítás az olasz házigazdának

2. Konferenciája a szerződő országoknak (Groningen, Hollandia, 1984 május)

2.1. Ajánlás	Nemzeti jelentések benyújtása
2.2. Ajánlás	Az egyezmény módosítása
2.3. Ajánlás	Akciók elsődlegessége
2.4. Ajánlás	A belső titkárság pénzügyi vagy egyéb támogatása
2.5. Ajánlás	A Watt-tenger jelölése a Nemzetközi jelentőségű vizes területek jegyzékére
2.6. Ajánlás	A Szahel-övezet vizes területeinek védelme és kezelése
2.7. Ajánlás	A szenegáli Djoudj Nemzeti Park megőrzése
2.8. Ajánlás	Védett terület létrehozása a Szenegál folyó medencéjében, Mauritániában
2.9. Ajánlás	A Nemzetközi jelentőségű vizes területek jegyzékén nem szereplő területek megőrzése és védelme
2.10. Ajánlás	Köszönetnyilvánítás a holland kormánynak

3. Konferenciája a szerződő országoknak (Regina, Kanada, 1987 május-június)

3.1. Határozat	Titkársági ügyek
3.2. Határozat	Pénzügyi és költségvetési ügyek
3.3. Határozat	Az Állandó Bizottság létrehozása

3.4. Határozat	Az egyezmény módosításának ideiglenes végrehajtása
3.1. Ajánlás	Kritériumok a nemzetközi jelentőségű vizes területek meghatározásához, és irányelvek a használatukhoz
3.2. Ajánlás	A vándorlási útvonalak tanulmányozásának szükségessége
3.3. Ajánlás	A vizes területek bölcs hasznosítása
3.4. Ajánlás	Fejlesztési képviselők felelőssége a vizes területek irányában
3.5. Ajánlás	Az Iroda feladatai a fejlesztési képviselők tekintetével
3.6. Ajánlás	További szerződő országok Afrikában
3.7. Ajánlás	További szerződő országok Közép- és Dél-Amerikában és a karibi régióban
3.8. Ajánlás	Az Azraq Ramsari Terület megőrzése
3.9. Ajánlás	A Ramsari területek ökológiai jellegének változása
3.10. Ajánlás	További szerződő országok Ázsiában és a pacifikus régióban
3.11. Ajánlás	Köszönetnyilvánítás a kanadai házigazdának

4. Konferenciája a szerződő országoknak (Montreux, Svájc 1990 június-július)

4.1. Határozat	A 10. cikkely értelmezése megismételve a 6. bekezdést az egyezményből
4.2. Határozat	A szerződő országok konferenciájának munkanyelvei
4.3. Határozat	Vizes terület megőrzési alap
4.4. Határozat	Az egyezmény 5. cikkelyének végrehajtása
4.5. Határozat	Csatlakozási követelmények

További négy határozatot fogadott el a szerződő országok konferenciája:

Melléklet a C. 4.12. dokumentumhoz:	Határozat az egyezmény végrehajtásának szerkezetéről, és prioritások 1991–1993-ra
Melléklet a C. 4.13. dokumentumhoz:	Határozat pénzügyi és költségvetési ügyekben
Melléklet a C. 4.14. dokumentumhoz:	Határozat az Állandó Bizottságról
Melléklet a C. 4.15. dokumentumhoz:	Titkársági ügyek

4.1. Ajánlás	Vizes területek rekonstrukciója
4.2. Ajánlás	Kritériumok a vizes területek nemzetközi jelentőségének meghatározásához
4.3. Ajánlás	Nemzeti jelentések
4.4. Ajánlás	Vizes terület természetvédelmi területek létrehozása
4.5. Ajánlás	Oktatás és továbbképzés
4.6. Ajánlás	Potenciális Ramsari területek nemzeti tudományos leltára
4.7. Ajánlás	A Ramsari Egyezmény továbbfejlesztett alkalmazásának mechanizmusa
4.8. Ajánlás	A Ramsari területek ökológiai jellegének változása
4.9. Ajánlás	Egyes országok területén található Ramsari területek
4.9.1. Ajánlás	Doñana Nemzeti Park, Spanyolország
4.9.2. Ajánlás	Everglades, USA
4.9.3. Ajánlás	Azraq oázis, Jordánia
4.9.4. Ajánlás	Leybucht német szövetségi köztársasági terület védelme
4.9.5. Ajánlás	Görög Ramsari területek
4.10. Ajánlás	Irányelvek a bölcs hasznosítás koncepció végrehajtásához
4.11. Ajánlás	Nemzetközi szervezetekkel való együttműködés
4.12. Ajánlás	Együttműködés más szerződő országgal a vándorló

- 4.13. Ajánlás fajok kezelése érdekében
Többoldalú fejlesztési bankok felelőssége a vizes területek irányában
- 4.14. Ajánlás Köszönetnyilvánítás a svájci házigazdáknak

5. Konferenciája a szerződő országoknak (Kushiro, Japán, 1993. június)

- 5.1. Határozat A Kushiro Nyilatkozat és a konvenció végrehajtásának kerete
- 5.2. Határozat Pénzügyi és költségvetési ügyek
- 5.3. Határozat A kezdeti területjelölés folyamata a Nemzetközi jelentőségű vizes területek listára
- 5.4. Határozat Vizes területek jegyzéke, ahol az ökológiai jelleg megváltozott, változóban van, vagy valószínűleg megváltozik
(A Montreux-i Jegyzék)
- 5.5. Határozat A Tudományos és Technikai Tanácsadó Testület létesítése
- 5.6. Határozat A vizes területek bölcs hasznosítása
- 5.7. Határozat Kezelési tervezés ramsari és egyéb vizes területekre
- 5.8. Határozat A Ramsari vizes terület védelmi alap működése és jövőbeli támogatása
- 5.9. Határozat A Ramsari kritériumok alkalmazása a vizes területek nemzetközi jelentőségének meghatározására
-
- 5.1. Ajánlás Egyes szerződő országok ramsari területei
- 5.2. Ajánlás Irányelvek a 3. cikkely értelmezéséhez (ökológiai jelleg és változás az ökológiai jellegben)
- 5.3. Ajánlás A vizes területek alapvető jellemzői és a vizes terület természetvédelmi területek zónabeosztásának szükségessége
- 5.4. Ajánlás A kapcsolat a Ramsari Egyezmény és az Egyezmény a biológiai sokféleség és a Global Environment Facility között
- 5.5. Ajánlás A vizes területek védelmének és bölcs hasznosításának belefoglalása a két- és sokoldalú fejlesztési kooperációs programokba
- 5.6. Ajánlás A nem kormányzati szervezetek szerepe a Ramsari Egyezményben
- 5.7. Ajánlás Nemzeti bizottságok
- 5.8. Ajánlás Tevékenységek a vizes területek értékeinek népszerűsítésére, figyelemfelkeltésre
- 5.9. Ajánlás Ramsari irányelvek a nemzetközi jelentőség meghatározására halfajok területe alapján
- 5.10. Ajánlás A 25. évforduló kampánya 1996-ra
- 5.11. Ajánlás Az Iroda új központja Svájcban
- 5.12. Ajánlás Köszönetnyilvánítás a japán házigazdáknak
- 5.13. Ajánlás Előrehaladás a neotrópusok ramsari régió erősítésére
- 5.14. Ajánlás Együttműködés a mediterrán vizes területek védelméért
- 5.15. Ajánlás A szerződő országok konferenciájának munkanyelvei

6. Konferenciája a szerződő országoknak

- VI.1. Határozat Az ökológiai jelleg munkadefiníciója, irányelvek a listán szereplő területek ökológiai jellegének leírásához, fenntartásához és a Montreux-i Jegyzék működéséhez

VI.2. Határozat	Speciális, halfajokon alapuló kritériumok a nemzetközi jelentőség meghatározásához – elfogadása
VI.3. Határozat	A kritériumok a nemzetközi jelentőség meghatározásához, és a hozzá csatlakozó irányelvek áttekintése
VI.4. Határozat	Populációbecslés elfogadása a vízimadarakon alapuló kritérium működéséhez
VI.5. Határozat	A felszín alatti karsztos vizes területek felvétele a Ramsari vizes terület osztályozási rendszerbe
VI.6. Határozat	A Vizes terület védelmi alap (új néven „Ramsari Kis Összegű Alap a vizes területek megőrzéséért és a bölcs hasznosításukért”)
VI.7. Határozat	A Tudományos és Technikai Tanácsadó Testület
VI.8. Határozat	Főtitkári ügyek
VI.9. Határozat	Együtműködés az Egyezmény a biológiai sokféleségről konvencióval
VI.10. Határozat	Együtműködés a Global Environment Facility-vel és a végrehajtó szerveivel, a Világ Bankkal, UNDP-vel és az UNEP-pel
VI.11. Határozat	A szerződő országok konferenciája határozatainak és ajánlásainak megerősítése
VI.12. Határozat	Nemzeti vizes terület leltárak és a listára jelölendő területek
VI.13. Határozat	A Nemzetközi jelentőségű vizes területek Ramsari Jegyzékére jelölt területekről információ-továbbítás
VI. 14. Határozat	A Ramsari 25. évforduló Nyilatkozat, a Stratégiai Terv 1997–2002 és az Iroda munkaprogramja 1997–1999 között
VI.15. Határozat	A 7. konferencia folyamata szabályainak módosítása
VI.16. Határozat	Csatlakozási folyamat
VI.17. Határozat	Pénzügyi és költségvetési ügyek
VI.18. Határozat	Ramsari vizes terület díj alapítása
VI.19. Határozat	Oktatás és figyelemfelkeltés
VI.20. Határozat	Köszönetnyilvánítás az ausztrál népnek és kormánynak
VI.21. Határozat	A vizes területek állapotának felmérése és jelentése
VI.22. Határozat	Az összes költségvetés csökkentésének figyelembe vétele, különösen a lehetséges Ramsari Iroda telephelyének és működésének áthelyezésére
6.1. Ajánlás	A tőzegterületek megőrzése
6.2. Ajánlás	Környezeti vizsgálat
6.3. Ajánlás	Helyi lakosság bevonása a Ramsari területek kezelésébe
6.4. Ajánlás	Brisbane-i Kezdeményezés az Európa-Ázsia közötti vándorlási útvonal hálózat létrehozásáról
6.5. Ajánlás	További természetvédelmi kezelő továbbképző programok létrehozása
6.6. Ajánlás	„Regionális Ramsari összekötő koordinátorok” státusz létrehozása
6.7. Ajánlás	A korallzátonyok és a hozzá csatlakozó ökoszisztémák védelme és bölcs hasznosításuk
6.8. Ajánlás	Stratégiai tervezés a partmenti zónában
6.9. Ajánlás	Nemzeti vizes terület politika kialakításának és végrehajtásának kerete
6.10. Ajánlás	Az együtműködés fejlesztése a vizes területek gazdasági értékelésében
6.11. Ajánlás	További együtműködés a mediterrán vizes területekért

A Ramsari Egyezmény kézikönyve

6.12. Ajánlás	Megőrzés és bölcs hasznosítás a privat- és közberuházásokban
6.13. Ajánlás	Irányelvek a ramsari és egyéb vizes területek kezelésére
6.14. Ajánlás	Toxikus kémiai szerek
6.15. Ajánlás	A vizes területek helyreállítása
6.16. Ajánlás	Megőrzése és bölcs hasznosítása a vizes területeknek két- és többoldalú fejlesztési programokban
6.17. Ajánlás	Ramsari területek speciális szerződő országokban:
6.17. 1. Ajánlás	Görög ramsari területek
6.17. 2. Ajánlás	Paracas rezervátum és Peru nemzeti stratégiája vizes területeinek védelme érdekében
6.17. 3. Ajánlás	Azraq oázis, Jordánia
6.17. 4. Ajánlás	Ausztrál ramsari területek
6.17. 5. Ajánlás	Az Al-Duna medence
6.18. Ajánlás	Megőrzés, és bölcs hasznosítás Óceánia régiójában

A szerződő felek konferenciáinak határozati és ajánlásai teljes terjedelemben elérhető a Ramsari web oldalakon (<http://iucn.org/themes/ramsar>) cím alatt, valamint kinyomtatott formátumban a Ramsari Irodától.

4. Függelék

A vizes területekről szóló Ramsari Egyezmény nemzetközi jelentőségű vizes területek minősítésének kritériumai

amint azt a vizes területekről szóló egyezmény (Ramsar, Irán, 1971) Szerződő Feleinek 4. és 6. Konferenciája elfogadta, hogy irányítsa a Ramsari területek jelöléséről szóló 2.1 cikkely végrehajtását

(A 4.2 Ajánlás, Montreux, Svájc, 1990 valamint a VI.2 Határozat, Brisbane, Ausztrália, 1996 mellékletei)

Egy vizes terület nemzetközi jelentőségűnek minősül, ha az alábbi kritériumok közül legalább egynek megfelel:

1. Jellegzetes vagy kivételes vizes területek kritériuma

Egy vizes területet nemzetközi jelentőségűnek kell tekinteni, ha:

- (a) különösen jó példája egy természetes vagy természetközeli vizes területnek, mely jellemző a megfelelő természetföldrajzi régióra; vagy
- (b) különösen jó példája egy természetes vagy természetközeli vizes területnek, mely több mint egy természetföldrajzi régióra közösen jellemző, vagy
- (c) különösen jó példája egy olyan vizes területnek, mely jelentős hidrológiai, biológiai vagy ökológiai szerepet játszik egy nagyobb folyó vízgyűjtőjének vagy egy tengerparti rendszer természetes működésében, különösen ha az határokon átnyúló helyzetben van; vagy
- (d) példája egy olyan különleges típusú vizes területnek, mely ritka vagy szokatlan a megfelelő természetföldrajzi régióban.

2. Általános kritérium a növényekre vagy állatokra vonatkoztatva

Egy vizes területet nemzetközi jelentőségűnek kell tekinteni, ha:

- (a) növények vagy állatok ritka, érzékeny vagy veszélyeztetett fajainak vagy alfajainak jelentős együttesét vagy ezen fajok vagy faj egyedeinek jelentős számát tartja fenn; vagy
- (b) flórája és faunája minőségének és különlegességeinek következtében különös jelentőséggel bír egy régió genetikai és ökológiai sokféleségének fenntartásában; vagy
- (c) különös értéket képvisel mint terület, olyan növények és állatok számára, melyek biológiai ciklusuknak egy kritikus szakaszában vannak; vagy
- (d) különleges jelentőséggel bír egy vagy több endemikus növény vagy állatfaj vagy azok közössége tekintetében.

3. Különleges kritérium a madarakra vonatkoztatva

Egy vizes területet nemzetközi jelentőségűnek kell tekinteni, ha:

- (a) rendszeresen eltart 20,000 vizimadarat; vagy
- (b) rendszeresen eltartja a vízimadarak egy megkülönböztetett csoportjának jelentős számú egyedét, melyek jelzik a vizes területek értékét, produktivitását és változatosságát; vagy
- (c) rendszeresen eltartja vízimadarak fajai vagy alfajai populációjának 1%-nyi egyedét, azon helyeken ahol a populációkra vonatkozó adatok rendelkezésre állnak.

4. Különleges kritérium a halakra vonatkoztatva

Egy vizes területet nemzetközi jelentőségűnek kell tekinteni, ha:

- (a) eltartja egy jelentős hányadát az őshonos halfajoknak, alfajoknak, vagy családoknak valamint azok életszakaszait, fajok egymásrahatásait és/vagy populációit, melyek képviselik a vizes terület hasznát és/vagy értékeit, s ezáltal hozzájárulnak a globális biológiai sokféleséghez; vagy
- (b) az a halak számára jelentős táplálékforrás, ívóhely, halbólcső vagy vonulási útvonal, melytől halállományok a vizes területen belül vagy máshol függenek.

Útmutató a kritériumok alkalmazásához

Annak érdekében, hogy a Szerződő Felek elbírálhassák vizes területeik alkalmas voltát a nemzetközi jelentőségű vizes területek listájára való felvételre, a Szerződő Felek Konferenciája a Kritériumok alkalmazásához a következő útmutatót alkotta meg:

- (a) Egy vizes terület nemzetközi jelentőségűnek minősíthető az 1. kritérium alapján, annak természeti, biológiai, ökológiai és hidrológiai rendszerekben betöltött kimagasló szerepe miatt, valamint ha létfontosságú értéke van olyan emberi közösségek fenntartásában, melyek a vizes területtől függenek. Ebben az értelemben a fenntartásba beleértendő:
- élelem, rostanyagok vagy tűzifa szolgáltatás; vagy
 - kulturális értékek fenntartása; vagy
 - táplálékláncok fenntartása, vízminőség, árvíz és klimatikus szabályozás.

E fenntartó támogatás mindenképpen a fenntartható használat és az területek megőrzésének keretein belül kell maradjon, s nem változtathatja meg a vizes terület karakterét.

- vagy (b) egy vizes terület nemzetközi jelentőségűnek minősíthető az 1,2, 3. kritériumok alapján, ha az megfelel a regionális vagy nemzeti szinten továbbfejleszt-

tett (pl. skandináv vagy nyugat-afrikai útmutatók) útmutatóknak. Ilyen regionális vagy nemzeti útmutatók kimunkálása különösen ott lehet megfelelő:

- ahol az állatoknak (egyéb mint vízimadár) vagy növényeknek bizonyos csoportjai jobban megfelelnek az elbírálás alapjául; vagy
- ahol vízimadarak és egyéb állatok nem fordulnak elő nagy számban (pl. északi szélességek); vagy
- ahol az adatok gyűjtése igen nehéz (pl. különösen nagy területű országok).

vagy **(c)** a 3 (b) Kritériumban említett „... a vízimadarak egy megkülönböztetett csoportjának jelentős számú egyedét, melyek jelzik a vizes területek értékét, produktivitását és változatosságát...” e csoportok bármelyikét az alábbiak szerint:

- Búvárfélék: Gaviidae;
- Vöcsökfélék: Podicipedidae;
- Kárókatonafélék: Phalacrocoracidae;
- Gödénfélék: Pelecanidae;
- Gólyaalkatúak (gémfélék, gólyafélék, ibiszfélék): Ciconiiformes;
- Hattyúk, ludak és récék (vízivad); Récefélék: Anatidae;
- Vizes területekhez kötődő ragadozó madarak: Súlyom alkatúak: Falconiformes;
- darvak: Darú alkatúak: Gruidae;
- partimadarak vagy gázlók: Lilefélék: Charadriidae; és
- csérek: Csérfélék: Sternidae.

vagy **(d)** a vízimadarak számára vonatkozó különleges kritériumot, változó nagyságú vizes területekre kell alkalmazni a különböző Szerződő Felek területén. Míg lehetetlen pontos útmutatást adni arra, hogy mely az a terület nagyság ahol a megfelelő számú vízimadár elő kell forduljon ahhoz, hogy az nemzetközi jelentőségűnek minősüljön, addig a 3. kritérium alatt jelölt területek egy ökológiai egységet kell alkossanak, s így állhatnak akár egy nagy egybefüggő vagy több kisebb terület csoportjából. Érdemes figyelembe venni a vónulási időszakokban megforduló madarak számát is, ami által egy halmozott összeg is megadható, ha erre vonatkozó adatok rendelkezésre állnak.

Útmutatás a 4(a) Kritérium alkalmazásához

A halak a leggyakrabban előforduló gerinces fajok a vizes területeken. Világszerte több mint 18,000 halfaj népesíti be a ramsari értelmezés szerinti vizes területeket, ott töltve életciklusuk egészét vagy részét.

A 4(a) kritérium jelentősége az, hogy egy vizes terület akkor is nemzetközi jelentőségűvé nyilvánítható ha az a halak és már fajok magas változatosságával bír, még akkor is ha a többi kritérium előírásait nem teljesíti. Továbbá ez a kritérium a változatosság más formáit is hangsúlyozza, melyekbe beletartozik a fajok, alfajok és családok száma, a különböző életszakaszok, fajok közötti egymásrahatások valamint a fentemlített taxonok és a környezet közötti egymásrahatások összetettsége. Éppen ezért a halak sokfélesége magába foglalja a fajon belüli, fajok közötti és az ökoszisztémák közötti változatosságot. Ugyancsak magába foglalja a genetikailag azonos fajon belüli ökológiai egységek sokféleségét, mint például a különböző tengeri lazacok földrajzi rasszainak vándorlása, melyet a világtengereknek sok regionális részében megfigyeltek. Tehát, csak fajlisták nem

elégsek egy bizonyos terület jelentőségének a megítéléséhez. Továbbá a „niche” elemeket is figyelembe kell venni, miszerint bizonyos fajok életciklusuk különböző szakaszaiban más és más szerepet játszhatnak. Ez különösen olyan állatfajok esetében jelentős, melyeknek életciklusára egy jól kifejezett metamorfózis (átalakulás) jellemző, mint a korallak, kagylók, sok vízi rovar, kételtűek, halak és madarak, melyeknek fiókái csupaszak pl. énekesek, bizonyos ragadozók és gémfélék.

A sokféleség ezirányú értelmezésében igen fontos az endemizmus és a biodisziparitás magas szintje. Az „endemikus fajok” azok, melyek unikálisak egy régióra nézve, gyakran egy kontinensen vagy egy országon belül és sehol máshol nem találhatók. Nagyon sok vizes területet jellemez halfaunájának magas endemikus szintje.

Az endemizmus szintjének valamilyen mértékét használnunk kell annak érdekében, hogy nemzetközileg jelentős területeket megkülönböztethessünk. Ha a halfauna legalább 10%-a endemikus egy vizes területen vagy azok egy természetes csoportján belül, úgy nemzetközi jelentőségűnek minősíthető, ugyanakkor az endemikus fajok hiánya nem kell kizárja a minősítésből ha egyéb minősítő tényezőkkel bír az adott terület. Bizonyos vizes területeken, mint a nagy afrikai tavak, a Bajkál-tó Oroszországban, a Titicaca tó, víznyelők, arid régiók barlangi tavai, szigeteken levő tavakban az endemizmus szintje elérheti a 90-100%-ot, de világszerte való használatra a 10%-os szint a megfelelő. Olyan helyeken ahol nincsenek endemikus halfajok, ott a genetikailag megkülönböztethető fajok belüli kategóriákat, mint pl. a földrajzi rasszokat kell használni.

Világszerte több mint 977 fajt fenyeget a kipusztulás, 28 faj pedig az utóbbi időkben pusztult ki. Ritka vagy veszélyeztetett halfajok jelenléte egy vizes területen fontos jellemző és a Ramsari Egyezmény 2. kritériuma alá tartozik.

Az indikátor-, címer (zászlóshajó)-, vagy kulcsfajok koncepciójának használata ugyancsak fontos. Az „indikátor” fajok jelenléte egy hasznos mértéke a vizes területek minőségének. A „címer” fajoknak magas szimbolikus értéke van a természetvédelmi mozgalomban (pl. szibériai daru, flamingó, viza stb.) míg a „kulcsfajok” életfontosságú ökológiai szerepet játszanak. A kulcsfajok fontos ökológiai szerepének elismerése, – melyek gyakran nagy számban és széles körben jelennek meg – és védelmük szükségessége lehet, hogy idegen a hagyományos természetvédelmi etika számára de igencsak megfontolandó. Azon vizes területeket, melyek jelentős populációját tartják el indikátor, címer és/vagy kulcsfajoknak, érdemes megítélni, mint nemzetközi jelentőségűeket.

A biodiverzitás egyik fontos összetevője a biodisziparitás mint pl. egy közösségen belül a morfológiai megjelenések és reprodukciós módok sorozata. Egy vizes terület közösségének biodisziparitását meghatározza területtipusainak időben és térben való változatossága és előrejelezhetősége; pl. minél heterogénebbek és előrejelezhetetlenebbek az területek, annál nagyobb a halfauna biodisziparitása.

Például a Malawi-tó, egy stabil, ősi tó, melyben több mint 600 halfaj van s ennek 92%-a szájköltő, mindössze egy néhány családot képvisel. Ezzel ellentétben az Okavango mocsarak, mely egy árterület, s így a száraz és a nedves állapot között váltakozik, mindössze 60 halfajjal bír, de egy szélesebb változatosságával a morfológiai megjelenéseknek, szaporodási módoknak valamint halcsaládoknak, tehát magasabb a biodisziparitása.

A biológiai sokféleség és biodisziparitás mértékét ugyancsak figyelembe kell venni amikor egy vizes terület nemzetközi jelentőségű voltát vizsgáljuk.

Az invázió vízi állatok problémáját ugyancsak figyelembe kell venni. A halak igen széles körben elterjedtek, véletlenül vagy szándékosan az emberiség által egyik vízgyűjtőről, óceánról vagy kontinensről a másikra néha katasztrofális következményekkel, tekintettel a helyi faunára és ökológiai folyamatokra. Bizonyos esetekben mint az észak-amerikai Nagy Tavak esetében az őshonos halfauna összetétele drámaian megváltozott, míg az összes faj száma nem változott jelentősen. Az USA-ban a Sacramento-San Joaquin delta Suisun mocsarában az idegen fajok betelepítése megkétszerezte a halfajok számát. Egyéb esetekben, mint Afrikában a Viktória-tóban az idegen fajok behurcolása a túlhalászással és a szennyezéssel együtt az őshonos halfajok változatosságának igen nagymértékű csökkenését okozta. Amikor a biológiai sokféleség és biodiverzitás mértékét vizsgáljuk, akkor csakis az őshonos fajok reprezentatív együttesét kell figyelembe venni, ha a valódi értékét akarjuk kifejezni a rendszernek.

A helyzet nem egyszerű, ha tekintetbe vesszük, hogy az utolsó jégkor óta nagy tengerszint feletti magasságokon képződött tavakban csakis betelepített halfajok vannak. Világszerte jelentős kereskedelmi, rekreációs és önellátást szolgáló halászatok alapulnak betelepített fajokra, mint a pisztráng, ponty, lazac, pisztrángsügér és tilapia. Továbbá bizonyos idegen fajok, melyeket biológiai szabályozás céljából használtak, pozitív hatással voltak a vizes területekre. Általánosságban azonban nem kell támogatni az idegen fajok betelepítését, akkor ha fennáll annak a lehetősége, hogy az kedvezőtlen hatással lehet az őshonos fajok sokféleségére vagy nincs elegendő adat ahhoz, hogy megfelelően biztonságos döntést lehessen hozni.

Útmutatás a 4(b) Kritérium alkalmazásához

Sok halfajnak (kagylóféléknek is) igen összetett életciklusa van, olyan ívőhelyekkel, halbölcsőkkel és táplálkozó területekkel, melyek egymástól akár vándorlási távolságokra helyezkedhetnek el. Fontos, hogy megőrizzünk minden olyan területet, mely szükséges egy hal életciklusának véghezviteléhez, ha meg akarjuk őrizni a fajt vagy az adott halállományt. A produktív sekély területeket, melyeket tengerparti vizes területek biztosítanak (beleértve a parti lagunákat, torkolatvidékeket, sós mocsarakat, sziklás partokat és homokos lejtőket) igen intenzíven használják ívásra, halbölcsőül vagy táplálkozásra olyan halfajok, melyek felnőtt állapotban a nyíltvizek lakói. Éppen ezért ezek

a vizes területek életfontosságú ökológiai folyamatokat támogatnak bizonyos halállományok tekintetében annak ellenére, hogy nem szolgálnak otthonul nagy, felnőtt populációknak.

Továbbá, sok folyóvízi, mocsári vagy tavi hal ívik egy bizonyos részében az területnek de felnőtt életét másik szárazföldi vízben vagy a tengerben tölti. Általános, hogy tavi halak felvonulnak a folyókra ívni, vagy folyami halak levonulnak egy tóba vagy torkolathoz, sőt tovább a tengerbe ívni. Sok mocsári faj vonul a mélyebb állandó vizekről a sekélyebb időszakosan elöntött részekre ívni. Így látszólag jelentéktelen vizes területek egy adott folyószakaszon, más szakaszok megfelelő működésében életfontosságú szerepet játszhatnak, legyenek azok lejjebb vagy feljebb a folyón.

Ennek a kritériumnak az elfogadása csak útmutatásul szolgál a nemzetközi jelentőségű vizes területek azonosításához és nem ütközik a Szerződő Felek azon jogaival, melyek a halászatokat szabályozzák bizonyos vizes területeken és/vagy máshol.

Fogalmak

Vízgyűjtő: az a terület, melyről egy folyó és annak összes mellékfolyója a vizeket összegyűjti.

Endemikus faj: olyan faj, mely csak egy régióra jellemző, máshol a világon nem található. A halak egy bizonyos csoportja lehet őshonos egy szubkontinensre nézve pár olyan fajjal, melyek endemikusak egy bizonyos részére nézve annak a szubkontinensnek.

Család: rendek és fajok együttese, melyeknek közös törzsfejlődési eredete van pl. szardiniák és heringek a Clupeidae (Heringfélék) családján belül.

Hal: bármilyen úszóshal beleértve az állkapocs nélkülieket (nyálkás angolnák és ingolák), porcoshalak (cápák, ráják és társaik, Chondrichthyes) és csontos halak (Osteichthyes), valamint bizonyos kagylófélék és egyéb tengeri gerinctelenek, melyek az alábbiakban vannak felsorolva.

Azon halrendek, melyek jellegzetesen a vizes területek (a Ramsari Egyezmény meghatározása szerint) lakói, s melyek jelzik a vizes területek hasznát, értékeit, produktivitását vagy változatosságát:

Állkapocs nélküli halak – Agnatha

- nyálkás halak (Myxiniiformes)
- ingolaalakúak (Petromyzoniiformes)

Porcoshalak (Chondrichthyes)

- cápaalakúak (Squaliiformes)
- rájaalakúak (Rajiformes)
- tüskés rája alakúak és társaik (Mylobatiiformes)

Csontos halak – Osteichthyes

- Ausztráliai tüdőshal (Ceratodontiiformes)
- Dél Amerikai és Afrikai tüdőshalak (Lepidosireniiformes)
- Sokúszós csuka alakúak (Polypteriiformes)
- Tokalakúak (Acipenseriformes)
- Kajmánhal alakúak (Lepisosteiformes)
- Iszaphal alakúak (Amiiformes)
- Csontos nyelvűek, elefánthalak (Osteoglossiiformes)
- Gyíkfejűhal alakúak (Elopiiformes)
- Angolnaalakúak (Anguilliformes)
- Heringalakúak (Clupeiformes)
- Homokihal alakúak (Gonorhynchiiformes)
- Ponytlazac alakúak (Characiiformes)
- Harcsaalkatúak (Siluriformes)
- Lazacalkatúak (Salmoniiformes)

- Tengeri pér alakúak (Mugiliformes)
- Kalászhal alakúak (Antheriniformes)
- Árcsőrű csukaalakúak (Beloniformes)
- Fogaspontyalakúak (Cyprinodontiformes)
- Pikóalakúak (Gasterosteiformes)
- Tűhalalakúak (Sygnathiformes)
- Sügéralakúak (Perciformes)
- Lepényhal alakúak (Pleuronectiformes)

Egyéb fajok csoportjai:

- különböző sós és édesvízi rákok, homárok (Crustacea)
- kagylók, osztrigák, tintahalak, polipok (Mollusca)

Bizonyos egyéb vízi gerinctelenek:

- szivacsok (Porifera)
- korallak (Cnidaria)
- gyűrűsférgek (Annelida)
- tüskésbőrűek, tengeri sünök, tengeri uborkák (Echinodermata)
- Zsákállatok (Ascidiacea)

Halállomány: egy halpopuláció kitermelhető része.

Őshonos faj: olyan fajok, mely természetes módon egy adott helyről származik és ott fordul elő.

Életmenet szakasz: úszós vagy egyéb halak fejlődésének egy szakasza: pl. ikra, lárva, juvenilis, adult és zooplankton állapot.

Vonulási útvonal: az az útvonal, mely mentén halak, mint pl. a lazacok és az angolnák úsznak oda vagy vissza, hogy elérjék ívó, táplálkozó vagy halbólcsőül szolgáló helyeiket. A vonulási útvonalak gyakran kereszteznek országhatárokat vagy országon belüli közigazgatási határokat.

Halbólcső: vizes területek azon része, melyeket a halak arra használnak, hogy azok ivadékaik számára fejlődésük korai szakaszaiban védelmet, táplálékot és oxigént szolgáltatassanak. Bizonyos halfajok esetében mint a fészekörző tilápiáknál a szülők a halbólcsőnél maradnak a fiatalok őrzésére, míg mások, mint egyes harcsafélék nem őrzik őket csak a terület – mint halbólcső – adottságai által.

Populáció: a halak egy csoportja, mely ugyanazon faj egyedeit foglalja magába. Egy vi-
zes területi közösség magába foglalja mindazon növény és állatfajokat, melyek az adott területen élnek.

Jelentős hányad: A sarki biogeográfiai régiókban ez lehet 3-8 alfaj, faj, család, életmenet szakasz vagy fajok egymásrahatása; a mérsékelt zónákban 15-20 alfaj, faj, család, stb.; míg a trópusi területeken 40 vagy több faj, alfaj, család, stb, de ez régióként is változhat. A fajok „jelentős hányada” mindegyik faj jelenlétére vonatkozik, nem korlátozódik a csak gazdasági jelentőségűekre. Bizonyos vizes

területek, melyek „jelentős hányadát” bírják halfajoknak lehetnek azok számára egyben szélsőségesek is, ami azt jelenti, hogy csak néhány faj van jelen még trópusi területeken is pl. mangrove mocsarak visszamaradó vizeiben, barlangi tavakban, a Holt tenger igen magas sótartalmú partszéli pocsolyáiban. Ugyancsak figyelembe kell venni egy degradált vizes terület potenciálját „jelentős hányad” el-tartása tekintetében ha annak helyreállítása tervezett. Olyan területeken, ahol a halfajok diverzitása természetes módon alacsony, pl. nagy magasságokban, halak genetikusan jól elkülöníthető, fajon belüli csoportjait is érdemes megvizsgálni.

Ívóhely: vizes területek azon részei, melyeket a halak udvarlásra, megtermékenyítésre, ikrázásra vagy a már megtermékenyített ikrák lerakására használnak. Ívóhely lehet a folyó egy szakasza, a mederfenék, a tó mély vize, ártér, nádas vagy a tenger sekély része. Az édesvíz befolyása egy folyóból, alkalmas ívóhelyet teremthet a csatlakozó tengeri szakaszokon.

Faj: természetesen előforduló populációi a halaknak, melyek egymással szaporodnak vagy szaporodásra képesek természetes körülmények között.

Fajok kölcsönhatása (interakciók): információ vagy energia kicserélődés fajok között, melyek különösen fontosak vagy érdekesek pl. szimbiózis, kommenzalizmus, kompetencia, közös utódnevelés, kakukkviselkedés, fejlett szülői gondoskodás, közös vadászat, szokatlan ragadozó – áldozat viszony, parazitizmus, hiperparazitizmus. A fajok interakciója előfordul minden ökoszisztémában, de különösen fejlett az a fajgazdag klimax társulásokban, mint korall szirteken és ősi tavakban ahol igen fontos összetevői a biológiai sokféleségnek.

Vizes területek haszna: azon szolgáltatások, melyeket a vizes területek az emberek számára nyújtanak, mint víztisztítás, ivóvíz ellátás, hal, tápláléknövények, építő anyagok és állatok ivóvize, szabadtéri pihenés és tanulás.

Vizes területek értéke: a vizes területeknek a természetes ökoszisztémák működésében betöltött szerepét jelenti, mint áradások mérséklése és árvízvédelem, felszín alatti és felszíni vízbázisok fenntartása, hordalék csapdázás, erózióvédelem, szennyeződés csökkentés és területek biztosítása.

5. Függelék

Vizes területek jelölése a Jegyzékbe és az azt követő akciók

(2. függeléke A 4.2 Ajánlásnak)

Fontos kihangsúlyozni, hogy mikor egy terület kielégíti a kritériumokat a nemzetközi jelentőség megállapításához, azon szerződő ország (vagy országok) joga, mely(ek) területén található a terület, hogy jelöli(k) a Jegyzékre. A következők megfontolása segíthet a jelölés, és az azt követő feladatok elvégzése feletti döntésben:

1. Az egyezmény minden szerződő ország saját belátására bízza azt, hogy eldöntse, milyen státuszban legyen a terület és melyek azok a legmegfelelőbb lépések, melyeket a jelölés időpontjában szükséges tenni. A szerződő országok ennek tekintetében meglehetősen változatosan közelítik meg ezt a tényt:
 - (a) a vizes terület már hivatalos védettséget élvez nemzeti szinten (vagy állami, szövetségi szinten szövetségi felépítésű állam esetén),
 - (b) a vizes terület, amely hivatalos védelmet élvez, egy vagy több szigorúan védett, ún. magterületet foglal magába, korlátozva mindenféle emberi tevékenységet, és van körülöttük lévő puffer terület, ahol kevésbé korlátozzák az emberi tevékenységet,
 - (c) a vizes területet nem szükséges speciális védelemmel felruházni (pl. nemzeti park, rezervátum esetében) országos szinten (vagy állami, szövetségi szinten), az egyezmény célját el lehet érni a már meglévő általános szabályozások alkalmazásával (pl. az érintett helyi hatóságok önkényes hatalmának limitálásával) és,
 - (d) a vizes terület lehet a köz-, vagy a privát szféra tulajdona
2. Az egyezmény szövege irányelveket tartalmaz a már listán lévő területeken végrehajtandó tevékenységekről. A 3.1 cikkely megállapítja, hogy a „szerződő országoknak ki kell dolgozniuk és végre kell hajtaniuk olyan tervezést, mellyel a Listára jelölt területek védelmét és bölcs hasznosításukat célozzák meg”, a 3.2 cikkely pedig azt állapítja meg, hogy az információkat késedelem nélkül továbbítani kell az Iroda felé, „ha a listára jelölt terület ökológiai jellege megváltozott, változóban van vagy valószínűleg meg fog változni a technológiai fejlődés, szennyezés vagy egyéb emberi hatás következményeként”. A Szerződő Felek alapvető feladata a listán szereplő területek tekintetében, hogy előmozdítsák a védelmüket azzal a céllal, hogy megakadályozzák ökológiai jellegük megváltozását.
3. Az egyezmény 4.1. cikkelye kinyilatkoztatja, hogy „minden egyes szerződő országnak elő kell segítenie a vizes területek és a vízimadarak védelmét természetvédelmi területek létrehozásával, attól függetlenül, hogy azok a Ramsari Jegyzékben szerepelnek vagy sem”. A természetvédelmi területek létrehozása (enyhébb vagy szigorúbb korlátozásokkal) egy módszer a listán szereplő területek ökológiai jellegének fenntartására. Amennyiben a bölcs hasznosítás révén az ökológiai jelleg fennmarad, de még inkább, ha a tradicionális földhasznosítási

módok, tevékenységek érvényesülhetnek – ez lehet a legjobb mód az ökológiai jelleg fenntartására. Minden egyes listán szereplő terület esetében tekintetbe kell venni a kezelés szükségességét, ha a kezelési gyakorlat megfelelőnek tűnik, kezelési tervet kell készíteni és végrehajtani.

6. Függelék

A Ramsari terület Adatlapja

1. **Az adatlap kitöltésének/aktualizálásának időpontja:**
2. **Ország:**
3. **A vizes terület megnevezése:**
4. **Földrajzi koordináták:**
5. **Tengerszint feletti magasság:** (átlag és/vagy maximum és minimum)
6. **Terület:** (hektárban)
7. **Összefoglalás:** (általános összegzés, két-három mondatban a vizes terület fő jellemzőiről)
8. **A vizes terület típusa:** (karikázza be a megfelelő kódokat melyek a magyarázó jegyzetek és irányelvek dokumentum I Mellékletében vannak felsorolva.)

Tengeri-tengerparti: A • B • C • D • E • F • G • H • I • J • K

Szárazföldi: L • M • N • O • P • Q • R • Sp • Ss • Tp • Ts

Ember-alkotta: 1 • 2 • 3 • 4 • 5 • 6 • 7 • 8 • 9

Most pedig rangsorolja őket a legjellemzőbbektől haladva a kevésbé jellemzők felé:

9. **Ramsari kritériumok:** (karikázza be a megfelelő kritériumot; lásd 12. pont)

1a • 1b • 1c • 1d | 2a • 2b • 2c • 2d | 3a • 3b • 3c | 4a • 4b

Emelje ki az e területre vonatkozó legjelentősebb kritériumot:

10. **Csatolta a terület térképét?** Jelölje: **IGEN** vagy **NEM**
(a térképek elvárt jellemzőire a magyarázó jegyzetek és irányelvek dokumentumban talál útmutatást)
11. **Az adatlap kitöltőjének neve és címe:**

Adjon további információkat a következő kérdések mindegyikére szükség szerinti plusz lapok csatolásával (a plusz lapok száma ne haladja meg a 10-et)

12. **A 9. pont alatt jelölt kritériumok indoklása:** (hivatkozással a magyarázó jegyzetek és irányelvek dokumentum II. Mellékletére)
13. **A terület elhelyezkedése:** (Jelölje meg a legközelebbi nagy várost és annak közigazgatási egységét)
14. **Természetföldrajzi jellemzők:** (pl. geológia, geomorfológia; eredet – természetes vagy mesterséges; hidrológia; talajtípus; vízminőség; vízmélység és borítottság; vízszíntingadozás; ár-apály változások; vízgyűjtőterület; alvizi részvízgyűjtő; éghajlat)
15. **A terület hidrológiai értékei:** (Pl. felszín alatti vízutánpótlás, árvízvédelmi szabályozás, hordalék lekötés, partvonal állékonyság megóvás, stb.)
16. **A terület ökológiai jellemzői:** (fő terület és vegetációtípusok)
17. **Fontos, említendő flóra elemek:** (megjelölve az unikális, ritka, veszélyeztetett vagy biogeográfiailag jelentős fajokat, közösségeket)
18. **Fontos, említendő faunaelemek:** (megjelölve az unikális, ritka, veszélyeztetett, gyakori vagy biogeográfiailag jelentős fajokat; csatolva számlálási adatokat, stb.)
19. **A terület társadalmi és kulturális értékei:** (pl. természetes haltermés, erdei termékek, vallási vonatkozású jelentőség, régészeti lelőhely, stb.)
20. **Földtulajdoni szerkezet:** (a) a területen, (b) a terület környezetében
21. **Jelenlegi földhasználat:** (a) a területen, (b) a terület környezetében
22. **A terület ökológiai jellegét kedvezőtlenül befolyásoló (múltbeli, jelenlegi vagy lehetséges) tényezők, beleértve a földhasználatbeli változásokat és fejlesztési projekteket is:** (a) a területen, (b) a terület környezetében
23. **Megvalósított természetvédelmi intézkedések:** (védett területek esetében azok nemzeti kategóriája és jogi státusza, beleértve a határvonal változásokat; kezelési gyakorlat; van-e hivatalosan elfogadott kezelési terv s végrehajtották-e azt?)
24. **Javasolt, de meg nem valósított természetvédelmi intézkedések:** (pl. készülő kezelési terv, hivatalos védetté nyilvánítási javaslat, stb.)
25. **Folyó tudományos kutatás és annak feltételei:** (pl. a folyamatban levő projektek részletei; létező terepi kutató állomás stb.)
26. **Folyó természetvédelmi oktatás:** (pl. látogatóközpont, tanösvények, lesek, tájékoztató füzetek, iskolai látogatások feltételei, stb.)

27. **Folyó pihenő tevékenység és turizmus:** (adja meg, hogy folyik-e a területen rekreációs tevékenység/turizmus; jelölje meg típusát, gyakoriságát és intenzitását)
28. **Közigazgatás:** (területi és funkcionális felelős közigazgatási szervek pl. önkormányzat, megye, NP Ig., KTM, KHVM, FM, stb.)
29. **Kezelő szervezet:** (a vizes terület kezeléséért közvetlenül felelős helyi szervezet neve és címe)
30. **Idézett szakirodalom:** (csak tudományos és technikai)

Ramsari területek adatlapja – magyarázó jegyzetek és irányelvek

A Szerződő Felek Konferenciájának 4.7 Ajánlása állapította meg, hogy „a ramsari területek leírására kidolgozott adatlapot kell használni a Szerződő Felek és az Iroda, mikor adatokat szolgáltatnak a ramsari adatbázisnak”. Az ajánlás felsorolta mindazon kategóriákat, melyeket az „adatlap” lefed. Továbbá, az 5.3 Határozat megerősítette, hogy egy kitöltött „ramsari adatlap”-ot és egy, a területet ábrázoló térképet is kell szolgáltatni a vizes terület Ramsari Listára való jelölésekor. Ezt követően a VI.13 és VI.16 Határozat ugyanezt megismételte. Az adatlap, melynek formális címe **Adatlap a ramsari vizes területekről**, egy egységes adatfelvételezési formátumot szolgáltat a Ramsari területekre.

Az 5.3 Határozat kiemeli, hogy a területre vonatkozó **védelmi intézkedésekről, funkciókról és értékekről** (hidrológiai, biofizikai, flóra, fauna, társadalmi és kulturális) valamint a **listára kerülés kritériumáról** (lásd Ramsari kritériumok) szóló információk különösen fontos kategóriának minősülnek. E határozat ugyancsak megállapította a ramsari vizes terület kategorizálás használatának értékességét.

Egy adott vizes terület esetében, mely alaposan tanulmányozott és jól dokumentált, vagy amelyik különleges terepi vizsgálatok tárgyát képezi, sokkal több információ állhat rendelkezésre mint amennyit az adatlap befogadni képes (beleértve a maximum 10 oldal csatolt mellékletet is). Amikor az lehetséges, az adatlaphoz csatolni kell a területről megjelentetett cikkeket, jelentések másolatát. A vizes területet ábrázoló diafelvételek vagy fényképek ugyancsak különlegesen értékesek. Elengedhetetlen, hogy az ilyen plusz információkat szolgáltató forrás, minden esetben meg legyen jelölve.

Igen nagy és összetett vizes terület rendszerek esetében két megközelítési szint javasolható: egy tágabb megközelítés a rendszer, mint egy egység vonatkozásában és egy jóval részletesebb megközelítés a rendszeren belüli kulcsfontosságú helyek vonatkozásában. Így egy különösen nagy vizes terület rendszer számára megfelelő lehet, ha egy adatlapot kitöltenek a rendszerről mint egy egészről és egy sorozat adatlapot a rendszeren belüli kulcsfontosságú területekről.

A VI.1 Határozat kiemeli a vizes területek monitorozásának fontosságát, mely elősegíti az ökológiai jelleg megőrzését. A határozathoz csatolt melléklet megjegyzi, hogy magasabbra kell értékelni azon információkat, melyek leírják és értékelik a jelölt terület ökológiai karakterét, s gyűjtésük során figyelmet kell fordítani a következőkre:

- alkossák egy alapleírását azon funkcióknak, temékeknek és jellemzőknek, melyek a terület nemzetközi jelentőségű hasznát és értékét adják (ez szükséges, mert a je-

lenlegi ramsari kritériumok nem tartalmazzák az összes, vizes területekkel kapcsolatos hasznát és értékeit, melyeket figyelembe kell venni akkor amikor egy területen végbement változások hatását értékeljük); ide vonatkoznak a későbbiekben tárgyalt 12, 14, 15, 16, 17, és 18 pontok.

- szolgáltatson információt azon ember által indukált tényezőkről, melyek jelentősen befolyásolták vagy befolyásolhatják a terület nemzetközi jelentőségű hasznát és értékeit. Lásd 22. pont.
- szolgáltatson információt a területen folyó (vagy tervezett) monitoring vagy felmérési módszerekről; Lásd 23. és 24. pontok.
- szolgáltatson információt a szezonális és/vagy hosszú távú „természetes” változások normális változékonyságáról valamint amplitúdójáról (pl. vegetációs szukcesszió, epizód/katasztrofikus ökológiai események, mint hurrikánok, árvizek, stb.), melyek befolyásolták vagy befolyásolhatják a terület ökológiai jellegét. Lásd 16. és 22. pontok.

A következő megjegyzések a ramsari vizes területek adatlapja megfelelő pontjaira vonatkoznak

1. **Időpont:** az az időpont mikor az adatlap kitöltésre vagy aktualizálásra került.
2. **Ország:** az ország neve.
3. **A vizes terület megnevezése:** a jelölt terület neve az Egyezmény három hivatalos nyelvén (angol, francia, spanyol) egyikén (egyéb neveket zárójelben kell megadni).
4. **Földrajzi koordináták:** az adott vizes terület közelítőleges középpontjának földrajzi koordinátái (szélesség és hosszúság) fokokban és percekben kifejezve. Ha a terület több elkülönülő egységből áll, minden egység középpontjának koordinátáit meg kell adni.
5. **Tengerszint feletti magasság:** átlag és/vagy maximum és minimum, méterben kifejezve.
6. **Terület:** a jelölt terület mérete, hektárban kifejezve.
7. **Összefoglalás:** egy rövid összegzés a vizes területről, (két mondatba sűrítve) megemlítve a főbb fizikai és ökológiai funkcióit valamint a legfontosabb hasznát és értéket, melyeket szolgáltat.
8. **A vizes terület típusa:** először pontosítani kell a ramsari terület jellegét, mint tengeri-tengerparti és/vagy szárazföldi. Ugyancsak meg kell jegyezni hogy a terület **ember alkotta**-e vagy tartalmaz-e ilyen részeket. Be kell karikázni **minden** olyan vizes területnek a kódját, mely előfordul a területen. E munka során hivatkozzon az I Mellékletben található „vizes terület típusok” ramsari osztályozására. Ezek után sorolja fel a megjelölt vizes terület típusokat úgy, hogy a domináns típustól halad a kevésbé domináns felé. El kell ismerni, hogy ez bonyolult lehet nagy területek esetén, melyek sokféle területet tartalmaznak, de a dominanciávi-

szonyok általános megadása a területre vonatkozó adatkezelés érdekében mégis fontos.

9. **A listára vétel indoklása:** (ramsari kritériumok) karikázza be azon, a Szerződő Felek Konferenciája által elfogadott, a nemzetközi jelentőségű vizes területek azonosítására szolgáló ramsari kritériumokat, melyek alkalmazhatóak a területre. Hivatkozzon a ramsari kritériumok és csatolt irányelvek II mellékletére. Emelje ki azt az egy kritériumot, mely legjobban jelzi a terület nemzetközi jelentőségét. (Lásd még 12. pont.)
10. **A terület térképe:** az adatlaphoz csatolni kell a vizes terület részletes és legaktuálisabb térképét. Az adatlapon jelezze, hogy a térkép csatolva van-e vagy sem, a megfelelő IGEN vagy NEM kipipálásával.

Az „ideális” ramsari terület térkép pontosan tartalmazza a terület határait, méretarányt, szélességet, hosszúságot, égtájakat, közigazgatási határokat (pl. provincia, körzet, megye, stb.), bemutat alapvető topográfiai információkat, a főbb vizes területtípusok eloszlását és a fontosabb hidrológiai jelenségeket. Ugyancsak megmutatja a főbb tájalkotó elemeket (utak, városok, stb.). A földhasználatra utaló információk igencsak hasznosak.

A tapasztalat azt mutatja, hogy már a viszonylag finoman kézzel behúzott terület-határok valamint vonalkázások is (a zonáció jelzéseként) eltakarhatnak egyéb fontos térképi jeleket. Míg a színekkel jelzett plusz információk jól megkülönböztethetőnek tűnhetnek az alaptérképhez viszonyítva, meg kell említeni, hogy a legtöbb színt nem lehet megkülönböztetni a fekete-fehér fénymásolatokon. Ezeket az estleges hátrányokat az egyébként fontos információk szolgáltatásakor lehetőség szerint el kell kerülni.

A térkép optimális méretaránya a bemutatandó terület nagyságától függ. Általában a térkép méretaránya 1:25.000 vagy 1:50.000 kell legyen 10.000 hektár terület nagyságig; 1:100.000 méretarány kell nagyobb területekhez, 100.000 hektár terület nagyságig; 100.000 hektárt meghaladó területek esetében az 1:250.000 méretarány megfelelő. Egyszerűen fogalmazva, a területet valamilyen részletességgel be kell mutatni. Közepes vagy nagy területek esetében gyakran nehéz hogy részleteket bemutassanak egy A4 méretű lapon a megfelelő méretarányban, tehát egy lap mely ettől nagyobb, az megfelelőbb. Nem abszolút fontos hogy eredeti legyen a térkép, de egy nagyon tiszta, pontos ábra igen kívánatos. Egy olyan térképet, mely a fentebb felsorolt jellemzőket hordozza egyszerűbb besz kennelni számítógépes feldolgozás céljából, mely egy megvalósítható szándéknak bizonyul.

11. **Az adatlapot kitöltő neve és címe:** az adatlapot kitöltő személy teljes neve, címe, munkahelye, minden egyéb telefon, fax, telex és e-mail adatokkal kiegészítve.

Adjon további információkat a következő kérdések mindegyikére szükség szerinti plusz lapok csatolásával (a plusz lapok száma ne haladja meg a 10-et)

12. **A kritériumok indoklása:** a kritérium kódok (lásd 9. Pont) önmagukban nem adnak kellő információt arról, hogy miért válsztották azokat az adott terület esetében. Ezért elengedhetetlen, hogy részletes írott szöveg támogassa a választott kódokat.
13. **A terület elhelyezkedése:** a terület elhelyezkedésének általános leírása. Ennek tartalmaznia kell a terület légvonalban való távolságát és tájolását a legközelebbi jelentős „provinciális”, „körzeti”, (Magyarországon „megyei”) közigazgatási központtól vagy várostól. A megadott központ népességét valamint közigazgatási területét ugyancsak szükséges megadni.
14. **Természetföldrajzi jellemzők:** a terület főbb természetföldrajzi jellemzőinek rövid leírása a következő pontok szerint, úgy ahogy az alkalmazható:
- geológia és geomorfológia
 - eredet (természetes vagy mesterséges)
 - hidrológia (beleértve a szezonális vízmérleget, befolyás és kifolyás)
 - talajtípus és talajkémia
 - vízminőség (fizikai és kémiai jellemzők)
 - mélység, vízszintingadozás és vízborítottság mértéke (állandósága)
 - ár-apály változások
 - vízgyűjtő terület
 - alvízi részvízgyűjtő (különösen olyan vizes területek esetében melyek fontosak az árvízvédelmi szabályozásban)
 - éghajlat (csak a legfontosabb éghajlati jellemzők, mint éves csapadék és évi középhőmérséklet, különleges évszakok és egyéb főbb tényezők, melyek befolyással lehetnek a vizes területre)
15. **Hidrológiai értékek:** a vizes terület fő hidrológiai értékeinek leírása, pl. a felszín alatti víz feltöltődésben játszott szerepe, árvízvédelmi szabályozás, hordalék lekötés, parterózió megelőzés, vízminőség megőrzés.
16. **A terület ökológiai jellemzői:** a fő területek és vegetációtípusok leírása, felsorolva a domináns növénytársulásokat és fajokat, leírva bármilyen zonációt, szezonális eltérést és hosszú távú változásokat. Említse meg a betelepített növényfajokat (véletlenül vagy szándékosan) és az invázió fajokat is. Egy rövid rész foglalkozzon a szomszédos területek őshonos növénytársulásaival, valamint a jelenlegi növénytársulásokkal (beleértve a művelés alatt levőket is) ha azok eltérők az őshonostól. A tápláléklánckra vonatkozó információkat ugyancsak ebbe a részbe kell belevenni.
17. **Fontos, említendő flóraelemek:** mindazon növényfajokról és társulásokról szóló információ, melyek miatt a vizes terület különösen jelentős (Pl. endemikus fajok, veszélyeztetett fajok vagy különösen jó példái az őshonos társulásoknak). **Minden felsorolt fajt indokoljon meg, hogy miért fontos, említendő.**

18. **Fontos, említendő faunaelemek:** egy általános számbavétele a vizes terület említendő faunaelemeinek, adatokkal a populációméretekről, ahol az lehetséges. Különös figyelmet kell fordítani az endemikus, veszélyeztetett, gazdaságilag jelentős fajokra, valamint azokra, melyek nemzetközileg jelentős számban jelennek meg. **Minden felsorolt fajt indokoljon meg, hogy miért fontos, említendő.** Fajlistákat és/vagy számlálási adatokat teljességgel nem kell megadni mint az adatlap részét, de csatolni kell ha az rendelkezésre áll.
19. **A terület társadalmi és kulturális értékei:** a főbb társadalmi értékek (pl. turizmus, szabadidő pihenés, oktatás, tudományos kutatás, mezőgazdasági termelés, legeltetés, vízellátás, haltermelés) és kulturális értékek (pl. történelmi vonatkozások, vallási jelentőség) számbavétele (további részletek adhatók később a 25–27. pontokban). Ahol csak lehetséges jelezze, hogy mely értékek vannak összhangban a természetes vizes területi folyamatokkal és ökológiai karakterrel, s melyek azok amelyek a nem fenntartható használatból származnak vagy káros ökológiai változásokat eredményezhetnek.
20. **Földtulajdoni szerkezet:** a vizes terület és környezetére vonatkozó földtulajdon szerkezeti adatok (pl. állami, provinciális, önkormányzati, magán, stb.). Magyarázza meg a speciális kategóriákat, melyek jellemzők az adott országra vagy régióra.
21. **Jelenlegi földhasználat:** a fő emberi tevékenységek felsorolása (a) magán a Ramsari területen (b) a környező területeken és a vízgyűjtőn. Adjon információt a lakosság méretéről a területen, leírva a főbb emberi tevékenységeket és földhasználati formákat a vizes területen, mint háztartási és ipari vízkivétel/ellátás, öntözés, mezőgazdaság, legeltetés, erdészet, halászat, aquakultúra és vadászat. Ha lehetséges minden használati módnak meg kell adni a viszonylagos jelentőségét a vizes terület vonatkozásában. A (b) részben összegezze azon földhasználati módokat, melyeknek direkt hatása lehet a vizes területre, valamint azt a földhasználatot is, melyet a vizes terület befolyásolhat a tőle lentebb elhelyezkedő szakaszokon.
22. **A terület ökológiai jellegét kedvezőtlenül befolyásoló tényezők:** ez a rész tartalmazza a tevékenységekben és földhasználatban beállt változásokat, valamint a főbb fejlesztési projekteket a területen, a vízgyűjtőn vagy máshol, mely kedvezőtlen hatással volt, van vagy lehet a terület természetes ökológiai karakterére (pl. vízháztartás megváltoztatása, feliszapolódás, lecsapolás, melioráció, szennyezés, túllelegtetés, túlzott emberi zavarás, túlzott vadászat és halászat). A szennyezésről szóló részben meg kell említeni a toxikus vegyi anyagokat és forrásukat. Ezekbe beletartoznak az ipari és mezőgazdasági szennyezők és más kibocsátások. Természetes folyamatokat, beleértve a növényi szukcessziót is, melyek hatással voltak, vannak vagy lehetnek az ökológiai karakterre részletezni szükséges a monitorozás elősegítése érdekében. Ahol lehetséges meg kell különböztetni a potenciális vagy már meglevő kedvezőtlen tényezőket, ahogy a területen vagy azon kívül megjelenőket is, de amelyek mégis hatással lehetnek e területre. Sorolja fel a betelepített egzotikus fajokat, s adjon információt arról is, hogy hogyan és miért lettek betelepítve. Minden esetben ahol adatok rendelkezésre állnak, szolgáltatson mérhető/számszerűsíthető információt, hogy elősegítse az ökológiai karakter pontos monitorozását.

23. **Megvalósított természetvédelmi intézkedések:** részletek a vizes területen vagy annak környezetében létesített bármilyen védett területről, valamint bármilyen védelmi intézkedésről a területen, mint fejlesztési korlátozások, az élővilág számára hasznos kezelési gyakorlat, vadászati tiltások, stb. Adjon információt bármilyen monitorozási vagy felmérési módszerről vagy rendszerről ami a területen jelen van. Írja le bármilyen fokú alkalmazását a területen a ramsari bölcs hasznosítás irányelveinek (4.2 Ajánlás) valamint az azt kiegészítő útmutatásnak (5.6 Határozat). Ha védett területet létesítettek, adja meg annak létesítési dátumát és kiterjedését, van-e kezelési terve, hivatalosan elfogadott-e és végrehajtották-e azt. (A Szerződő Felek Konferenciája elrendelte kezelési tervek kidolgozását minden Ramsari területre.) Bármilyen alkalmazását a „vízgyűjtő” szemléletű integrált kezelési elveknek vagy tengerparti területeken a tengerparti integrált kezelési elveknek meg kell említeni. Ha a vizes terület csak egy bizonyos része esik bele a védett területbe azt meg kell említeni. Ahol lehetséges, meg kell adni a szabályozás és végrehajtás hatékonyságának értékelését a védett területek esetében. Le kell írni a helyi közösségek és őslakosság bevonásának módját a terület kezelésébe. Részletezni kell a Montreux-I Listára való kerülést és/vagy leírni a Ramsari Kezelés-Útmutatási Eljárás látogatásokat.
24. **Javasolt, de meg nem valósított természetvédelmi intézkedések:** bármilyen a területre javasolt természetvédelmi intézkedés részletei, beleértve bármilyen törvénykezési, védelmi és kezelési javaslatot. Összegezze bármilyen hosszabb távú javaslat történetét, mely még nincs végrehajtva, s tegyen különbséget azon javaslatok között, melyek már hivatalos kormányzati szerveknek meg lettek küldve, valamint azok között, melyek még nem kaptak hivatalos kormányzati támogatást, mint publikált jelentések ajánlásai, szakértői megbeszélések határozatai. Említsen meg bármilyen már létező (vagy kidolgozás alatt levő) kezelési tervet, de amelyet még nem hajtottak végre.
25. **Folyó tudományos kutatás és annak feltételei:** bármilyen folyamatban levő kutatás részletei és információi, létező speciális kutatási lehetőségekről.
26. **Folyó természetvédelmi oktatás:** bármilyen létező természetvédelmi oktatási és képzési program vagy feltételek, lehetőségek részletei, valamint megjegyzések az adott vizes terület oktatásban betölthető szerepével kapcsolatosan.
27. **Folyó pihenő tevékenység és turizmus:** részletek a vizes terület jelenlegi rekreációs és turisztikai célú használatáról, beleértve a meglevő és tervezett lehetőségeket. Adja meg az odalátogató turisták éves mennyiségét, jelezze, hogy a turizmus szezonális-e és milyen típusú.
28. **Közigazgatás:** azon kormányzati szervezet neve, mely a) területi fennhatósággal bír a vizes terület felett pl. országos, regionális vagy helyi stb., és azon szervezet neve, mely b) funkcionális fennhatósággal bír a természetvédelmi célok megvalósításáért, pl. minisztériumok.
29. **Kezelő szervezet:** a vizes terület védelméért és kezeléséért közvetlenül felelős helyi szervezet neve és címe.
30. **Idézett szakirodalom:** a vizes területre vonatkozó kulcsfontosságú szakirodalom

felsorolása, beleértve kezelési terveket, főbb tudományos jelentéseket és szakirodalmi hivatkozásokat. Mikor igen nagy mennyiségű szakirodalom áll rendelkezésre csak a legfontosabbakat kell idézni, előnyben részesítve a legfrissebb, jelenlegi szakirodalmat, mely komoly bibliográfiai hivatkozást tartalmaz. Ha lehetséges a legfontosabb szakirodalom utánnyomatait vagy másolatát csatolni kell.